

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת פנחס כ"ד תמוז ה'תשע"ב | גליון 511

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינאו שליט"א

עולת תמיד העשויה בהר סיני

צננו לבלתי שתות יין כל מינו אנחנו נשינו
בנינו ובנתינו".

ובראות ה' שלא עזבו בני הרכבים את ציווי אביהם, אמר להם ירמיה הנביא: "פה אמר ה' צבאות אלהי ישראל, יען אשר שמעתם על מצות יהונדב אביכם ותשמרו את כל מצותיו, ותעשו ככל אשר צוה אתכם. לכן, בה אמר ה' צבאות אלהי ישראל, לא יפרת איש ליהונדב בן רכב עמד לפני כל הימים".

אמרו חז"ל (ילקוט שמעוני, שופטים א'), רבי נתן, אומר, גדול הברית שנכרת עם יהונדב בן רכב, מן הברית שנכרת עם דוד המלך, שזה (הברית עם דוד המלך) לא נכרת אלא על תנאי, אם ישמרו את בריתי ואם לא "ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם" (תהלים פט). אבל הברית שנכרתה עם יהונדב לא נכרתה על תנאי, שנאמר "לא יפרת איש... עמד לפני כל הימים". כל זאת מחמת שהחזיקו במצוות ומנהג אבי משפחתם. באמצעות קרבות התמיד, היה קירוב שהקרבן של בני ישראל לאביהם שבשמים, כיוון שהקרבן מהותו וענינו, קירוב האדם לאביו שבשמים. בזמן הזה שבטלו כל הקרבות כולם, הקב"ה מתקרב לעם ישראל בזמנים מיוחדים, ודרשו על הפסוק (איכה א, ג) "כל רדפיה השיגה בין המצרים", שמי שרודף ורוצה להתקרב לקב"ה, "השיגה" - יכול להשיג ולהגיע להשגות גדולות, בימי בין המצרים יותר מכל ימות השנה. משל הדבר למלך גדול, שכאשר נמצא הוא בארמונו, אין אדם בא לפניו ורואה את פניו בלי הזמנה והכנה מיוחדת, אך כאשר המלך יוצא לשדה, מי שיעשה השתדלות קלה יכול לראות את מלכו. כך אלו הימים, כל מי שיעשה השתדלות יראה את מלכנו. ויהי רצון שנוזכה לראות עין בעין בשבוע ה' ציון, בגאולה השלמה בקרוב.

קרבן התמיד היה קרב מידי יום ביומו, ימות השבת כימי החול, ימים טובים ומועדים כשאר ימות השנה, כמובא בפרשתנו "את קרבני לחמי לאשי יח ניחתי תשמרו להקריב לי במועדו... כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עלה תמיד" (ב, א-ב). מצוות הקרבת קרבן התמיד חשובה ויקרה עד מאוד, ומחמת ביטולה גזרו חכמינו להתענות ב"ז בתמוז, על ביטול התמיד.

קרבן התמיד היה מוקרב בכל יום ויום, ללא הפסקה וללא שבירת הרצף. כאשר בוטל התמיד, כאשר נשבר הרצף, היה זה תחילתו של החורבן. זהו יסוד גדול בעבודת ה', לא לבטל מנהג ולא להפסיק רצף של מעשה טוב או הנגה טובה שייסודותיה בהררי קודש. יש להקפיד בכל כח על כל מנהג ומנהג שנהגו בו כלל עם ישראל, וכן על כל מנהג שנהגו בו בני משפחתו או בני קהילתו. דורשי רשומות דרשו: מנהג אותיות גהנם, שיש להיזהר שלא לשנות שום מנהג, ששינוי או ביטול המנהג מביא דינו של גהנום על האדם.

על כח ומעלת המנהג, למדים אנו מהמובא בספר ירמיה (ל"ה) "הדבר אשר היה אל ירמיהו, מאת ה'... הלוח אל בית הרקבים (משפחה שהייתה בתקופת הנביאים) ודברת אותם והבאותם בית ה' אל אחת הלשכות והשקית אותם יין". הולך ירמיה במצוות ה' ומביא את בני המשפחה ו"אתן לפני בני בית הרקבים גבעים מלאים יין... ואמר אליהם, שונו יין. ואמרו, לא נשתה יין כי יונדב בן רכב אבינו צוה עלינו לאמר, לא תשתו יין אתם ובניכם עד עולם. ובית לא תבנו ודע לא תזרעו וקרב לא תשעו ולא יהיה לכם, כי באהלים תשבו כל מיכם למען תחיו ימים רבים על פני האדמה אשר אתם גרים שם. ונשמע בקול יהונדב בן רכב אבינו, לכל אשר

דברי הימים

הפטרות בין המצרים

בתוס' מגילה (לא, א) מובא בשם הפסיקתא שמבראשית ועד שבעה עשר בתמוז מפטירין לענין הפרשיות דומה לדומה (שיש בהפטרה מעין בנושא שבפרשה). משם ואילך הכל לפי הזמן ולפי המאורע: תלת דפורענותא ושבע דנחמתא ותרי דתיובתא. וסימנא דש"ח נו"ע אר"ק שד"ש.

'תלתא דפורענותא', א. דברי ירמיהו, ב. שמעו דבר ה', ג. חזון ישעיהו.

'שבעה דנחמתא', א. נחמו נחמו, ב. ותאמר ציון, ג. עניה סוערה, ד. אנכי אנכי, ה. רני עקרה, ו. קומי אורי, ז. שוש אשיש.

'תרי דתיובתא', א. דרשו ה' בהמצאו, ב. שובה ישראל.

במחזור ויטרי (סימן רסב) כתוב, 'ולכך אנו עושים סימן מן ההפטרות לפי שאין משנין אותם מכסדרן... שלש הפטרות ראשונות שהן דברי תוכחות ואמר אותה מי"ז בתמוז עד ט' באב, שהן דברי תוכחה כדי להוכיח את ישראל כאשר הוכיחם הנביאים על ירושלים. ויש ביניהם ג' שבועות בכל שנה. והאחרונות שכולן נחמה ואמר אותה מט' באב עד יום הכיפורים, כדרך המנחמים'.

י"ח תמוז ב'תמט (2449)

"ושב אל המחנה" (שמות לג, יא) כתב רש"י בי"ז בתמוז נשתברו הלוחות (תענית כח). ובי"ח שרף את העגל וזן את החוטאים, ובי"ט עלה שנאמר (שמות לב, ל) "ויהי מופתרת ויאמר משה אל העם... ועתה אעלה אל ה'". ארבעים יום היה משה רבנו בהר ה' והתפלל על מחילת חטא העגל.

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
21:03	20:27	19:11	ירושלים
21:00	20:29	19:27	ת"א אשדוד
21:01	20:31	19:19	חיפה
20:58	20:27	19:24	ב"ש

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינאו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד | לפרטים נוספים: 08-8679897

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע
ואת דבר התורה היומי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינאו שליט"א
להרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

לא ימוש ספר התורה מפיד

דרשו חז"ל (במ"ד כא, ב), משה מבקש מן הקב"ה בשעת מיתתו, רבש"ע גלוי וידוע לפניך דעתן של כל אחד ואחד, ואין דעתן של בניך דומין זה לזה. וכשאני מסתלק מהן, בבקשה ממך! מנה עליהם מנהיג שיהא סובלם לאחד ואחד לפי דעתו, שנאמר: "יפקד ה' אלהי הרוחת לכל בשר איש על העדה" ... משל למה הדבר דומה, למלך שנשא אשה והיה לו שושבין, בכל זמן שהמלך כועס על אשתו השושבין מפיים, ומתרצה המלך לאשתו. בא השושבין למוות, התחיל מבקש מן המלך: בבקשה ממך תן דעתך על אשתך! אמר לו המלך, אם אתה מצוני על אשתי, צוה את אשתי עלי שתהא זהירה בכבודי! כביכול כך אמר לו הקדוש ברוך הוא [למשה], על שאתה מצוני עליהם יפקד ה', צוה אותם שיהיו זריזין בכבודי, מה כתיב (במדבר כה, ב) "צו את בני ישראל... את קרבני לחמי לאשי" תחלה הסדיר להן הקרבנות. יהושע נבחר להיות האיש על העדה, "איש אשר רוח בו", מנהיג שיוכל להנהיג את העם. כיצד איפוא יוכל מנהיג ישראל לנהוג בסובלנות כלפי העם וללכת כרוחו וכדעתו של כל אחד ואחד? התשובה לכך, על פי המדרש "צוה אותם שיהיו זריזין בכבודי", ע"י שיהיו כולם עוסקים בכבודו של קודשא בריך הוא, ובגילוי שמו יתברך בעולם. על אף שלכל אחד יש דעת ורוח שונה, מתוך שעוסקים יחד בתורה ובמצוות, השוני שבין כל אחד ואחד לא יהווה מכשול וממילא יבוא השלום. וכך נכתב במדרש (שם) גדול השלום שניתן לפנחס, שאין העולם מתנהג אלא בשלום והתורה כולה שלום, שנאמר (משלי ג, יז): "דרכיה דרכי נעים וכל נתיבותיה שלום" ... אין כלי מחזיק ברכה אלא שלום.

כך גם בחיים האישיים, מאחר וכל אחד ואחד מלך בתוך ביתו (אבות דרבי נתן כח, ג), מחוייב כל אחד לנהוג בביתו כמלכי ישראל, שספר התורה לא היה מש מידם. בכוחו של כל אחד להתוות בביתו שהכל יונהג ע"פ "שיהיו זריזין בכבודי", בראש סדר העדיפויות עומדת המטרה האמתית בחיים - קיום המצוות ולימוד התורה. אשה המכירה בחשיבות הערך הרוחני בביתה, תדע בחכמתה לנווט את בעלה להשתתף בעוד שיעור תורה, להתחזק בקיום התורה והמצוות. אינו דומה בית אשר עסוקים בו בכבודו של מקום, לבית שעוסקים בו בעסקי חולין. ומתוך שעוסקים יחד בתורה ובמצוות הבורא יתברך, ממילא ישרוד בבית זה השלום, ויהיה הבית כלי המוכן לקבל שפע וברכה מבורא העולם. "ה' יברך את עמו בשלום".

אשמרה דרכי מחטא בלשוני

"ושעיר עזים אחד לחטאת" (כה, טו). מבאר רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל בספרו 'כסף נבחר', מצאנו שהקרבנות מכפרים על חטאת האדם אשר לא תעשינה. אך גם ביד הלשון לשמור את בני האדם שלא יחטאו. זה שאמר דוד בתהלים (טו): "אשמרה דרכי מחטא", שלא אחטא כלל. ובמה אני שומר דרכי שלא אבא לידי חטא? פרש ואמר: "בלשוני", שבהיותי עוסק בלשוני בתורה, היא מגינה עלי ומצלת ושומרת כל דרכי מהחטא. ונמצא מה שהקרבנות עושים לאחר החטא, שהם מכפרים, הנה הלשון של תורה הוא עושה קודם שיחטא, שהתורה מצילתו מן החטא שלא יחטא כלל, וגם יש בידו שכר התורה שלמד.

ולכן נאמר: "אשמרה דרכי מחטא", שבא לרמוז שכל דרכיו של האדם הם נשמרים מכל חטא ואשמה, בהיותו עוסק בלשונו בדברי תורה, שלא תאמר, דווקא מחטאת התלוי בלשון, כגון רכילות ולשון הרע, הוא נשמר בהיותו עוסק בדברי תורה בלשונו, אבל משאר עוונות וחטאות, כגון גזל ועריות, אין התורה מצלת. לכך אמר: "אשמרה דרכי", שכל דרכי האדם הם נשמרים מכל אופן חטא ואשמה, מתוך היותו עוסק בלשונו בדברי תורה. וזה שאמר (תהלים טו): "אהללה שם אלהים גשיר ואגדלנו בתודה", אבל בקרבן אין אנו מזכירים שם אלהים, אלא בשם ה'. ומכל מקום: "נתיטב לה", ההילול והשירה שהוא ב"שם אלהים", יותר מקרבן שור פר הקרב בשם ה', כי הלשון גדול מהקרבן גם בבחינה זו.

ברמראות

"ושם איש ישראל המכה אשר הכה את המדינית" (כה, יד)

מקשה ה'בן איש חי' בספרו 'עוד יוסף חי', מדוע כפלה התורה את דבריה "המכה - אשר הכה". די היה להכתב "ושם איש ישראל אשר הכה". ומתוך, במשל לגנב שחדר לבית פרטי, צדו עיניו כותנת יקרה ומיוחדת. נמלך בדעתו, כיצד יוציא את הכתונת לרשות הרבים מבלי שיבחינו בו העוברים ושבים. מיד הבזיק בראשו רעיון, יפשוט את בגדיו, וילבש את הכתונת ומעליה ילבש בחזרה את בגדיו וכך יצא לרשות הרבים, מבלי שאיש יבחין בה. וממחשבה למעשה פשט את בגדיו, אלא שרבות מחשבות בלב איש, טרם הספיק הגנב לעטות על גופו את הכתונת היקרה, ובעל הבית נכנס לביתו ומצא את הגנב, ומיד הזמין שוטרים. השוטרים, תפסו את הגנב כפי שהוא, והובילוהו כשהוא אינו לבוש ברחובות העיר לבית המשפט. נמצא שעונשו של הגנב כפול, לא די שלא הצליח בגניבתו ואף יענש על כך. אלא בנוסף לכך, הוא ספג בזיונות מהולכי הדרכים כשראוהו ללא בגדים ברחובות העיר. אף בעניין זמרי, ידוע שעשה הקב"ה עשרה נסים לפנחס, ואחד מהם שהחיה את זמרי במשך כל אותו זמן שסובב עימו במחנה, כדי שלא יטמא פנחס בטומאת המת. נמצא שלא די היה לו לזמרי שנהרג ע"י פנחס, אלא שכל בני ישראל ומתוכם אף תלמידיו בני שבטו ראוהו בבושתו, ואותה בושה שהיתה לו לזמרי קשה היא אף מהמות. על פי זה יובן דקדוק לשון הפסוק "ושם איש ישראל המכה אשר הכה", בכפליים לקה זמרי, גם נאבד מן העולם וגם התבזה לעיני בני ישראל.

אמר משה, הגיעה השעה שאתבע צרכי, שיירשו בני גדולתי. יש להבין, מדוע דווקא כשדרשו בנות צלפחד את נחלת אביהן, ראה משה רבנו שהוכשרה השעה לתבוע את העברת המנהיגות לבניו? וכי מה ענין של ירושה של גדולה לירושה של נחלה? מבאר בעל ה'כתב סופר', אמרו חכמים (גדרים פא), מפני מה בניהם של תלמידי חכמים אינם תלמידי חכמים? מפני שמתגאים על הציבור! והרי משה רבינו נטל עטרה וגדולה לעצמו בזה שאמר "והדבר אשר יקשה מקם תקרבון אלי" (דברים א, יז), וכיון שהיה בזה שמץ של נטילת גדולה לעצמו, אם כן סבר משה רבנו שאין ראוי שבניו יהיו מנהיגים את הציבור. אך עתה, כאשר באו בנות צלפחד לדרוש את נחלת אביהן, ונתעלמה ממשה רבנו ההלכה, סבור היה שנתכפר לו מה שאמר "תקרבון אלי". ואם כן, עתה מוכשרת היא השעה שיירשו בניו את גדולתו.

"ונתתה מהודך עליו" (כו, ט)

אמרו חז"ל (בבא בתרא עה), "ונתתה מהודך", ולא 'כל הודך'. זקנים שבאותו הדור אמרו, פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושה ואוי לה לאותה כלימה. מדוע דווקא הזקנים שבדור אמרו שפני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, וכי הצעירים לא הבחינו בכך, הלא כולם ראו כי קרן עור פני משה, ומדוע הייתה זו אמירתם של הזקנים שבדור? אלא, הצעירים שבדור, שלא ראו את משה בצעירותו, לא ראו פגם שפני יהושע כפני לבנה, כיוון שסברו שגם משה רבנו בתחילת דרכו פניו היו כפני לבנה, ובמהלך השנים הוסיף לנפשו עוד גדולה ושלמות, וכך זכה שפניו האירו כפני חמה. אך זקנים שבדור, שזכו לראות את פני משה עוד בצעירותו, וידעו שגם בצעירותו פניו היו כפני חמה, לכן דווקא הם שיכלו לומר אוי לה לאותה בושה וכלימה...

"יפקד ה' אלהי הרוחת לכל בשר איש על העדה" (כו, טז)

פירש רש"י, כיוון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו,

מניין ישראל

"וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֵּפָה וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֱלֶעָזָר... שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֵדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (כו, א-ב). ניגשים משה ואלעזר אל העם ואומרים להם, לא מליבנו אנו אומרים כן, אלא שכך ציוה הקב"ה, וזה כדי להוציא החשש מלבם שמא תשלוט בהם עין הרע. ומאחר והיה כאן עניין של מצוה, לא יזקו. ולכן לא היה הכרח ליתן מחצית השקל כמו שנתנו במנינים האחרים, לפי שלא פחדו מעין הרע (מהר"א).

מצינו שנמנו עמ"י מספר פעמים במדבר, ואף בארץ ישראל נמנו. האם מותר למנות מניין בעמ"י או שמא אסור?

במסכת ברכות (סב:) נלמד האיסור למנות את ישראל מהפסוק בשמות (ל, ב): **"כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֹדֵיהֶם וְנָתַנּוּ אִישׁ כֶּפֶר נֶפֶשׁוֹ לַה' בְּפִקֹּד אֹתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בְּפִקֹּד אֹתָם"** ופירש רש"י **"שהמניין, שולט בו עין הרע"**, ולכן **"כשתחפוץ לקבל סכום מניינם לדעת כמה הם, אל תמנם לגלגולת, אלא יתנו כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים ותדע מנינם"**.

עוד כתוב במסכת יומא (כב:) **דאמר רבי יצחק אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה... אמר רבי אלעזר כל המונה את ישראל עובר בלאו שנאמר (הושע ב, א) וְהָיָה מִסְפֵּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִמַּד וְלֹא יִסְפֹּר"**.

עמ"י נמנו מספר פעמים במדבר ולא ארע להם נזק, אך כשמנאם דוד המלך (שמואל ב' כ"ד ד), ניזוקו ופגע בהם הדבר. הרמב"ן בפרשת כי תשא כותב **טעה דוד ומנה אותם בלא שקלים"**. עוד כתב הרמב"ן בפרשת במדבר (א, א), **"אבל כפי דעתי היה הקצף עליו בעבור שמנאם שלא לצורך"**, כי לא היה יוצא למלחמה ולא עושה בהם דבר בעת ההיא, רק לשמח לבו שמלך על עם רב... וראיתי במדבר סיני רבה (ב, ב) רבי אליעזר בשם רבי יוסי בן זמרא (אמר) **כל זמן שנמנו ישראל לצורך לא חסרו ולא לצורך חסרו ואי זה זמן נמנו לצורך בימי משה בדגלים ובחילוק הארץ, ושלא לצורך בימי דוד. ויתכן עוד שנפרש ונאמר... כי הכתוב לא הרשה למנות רק מן עשרים שנה ומעלה בשקלים** (ודוד מנה מן שלוש עשרה שנה ומעלה).

הרמב"ם בהלכות תמידין ומוספין פוסק, שאסור למנות את ישראל אלא ע"י דבר אחר. אף במגן אברהם (או"ח סימן קנ"ו) כתב, **'אסור למנות ישראל, אפילו אינו מכוון למנות רק להטיל גורל, אפילו לדבר מצוה, אלא מוציאים אצבעותיהם ומונים אצבעותיהם'**. ונהגים למנות באמירת הפסוק הושיעה את עמך וגו' שיש בו עשר תיבות, ומשמעותו ברכה, וברך את נחלתך, שלא תהיה ח"ו קללה בזה המנין.

פניני דברי יאשיהו

הזהרו מן הצבועים

אמרו חז"ל (סוטה כב, ב) **אמר לה ינאי מלכא לדבייתה [לאשתו], אל תתיראי מן הפרושים, ולא ממי שאינם פרושים, אלא מן הצבועין שדומין לפרושין שמעשיהם כמעשה זמרי ומבקשין שכר כפנחס. שמענו ממו"ר זקנו רבי מאיר אבוחצירא זיע"א בשבוע האחרון לפני פטירתו, מעשה שצריך לשימו נר לרגלנו. במלכות גדולה נגנב מאוצר המלך תכשיטי יקר ביותר, המלך כעס מאד וציוה למצוא את הגנב ולהוציאו להורג. הכומר שהיה שונא ישראל, ניצל את ההזדמנות ושכנע את המלך כי הגנב הוא לא פחות מאשר ראש הקהילה היהודית. חמתו של המלך בערה בו ומבלי לחקור בדבר ציוה מיד להוציא את היהודי להורג. הובילו את היהודי אל כיכר העיר כדי לבצע את גזר הדין, וכך כשהוא עומד ומתכונן להוצאה להורג, רואה היהודי את הכומר הולך ונזהר בצעדיו כדי לא לדרוך על הנמלים... הצביע היהודי על הכומר וזעק: הוא הגנב! שמע זאת המלך והזדעזע, הוא מיהר לשלוח רצים דחופים לבית הכומר, חיפשו ומצאו את האוצר הגנוב. ציוה המלך להוציא את הכומר להורג, ונפנה אל היהודי ושאלו: מנין ידעת שהכומר הוא הגנב? ענה לו היהודי ואמר: לימדני אבי, להיזהר מן הצבועים שמראים את אצמם כבעלי יושר ומוסריות גדולה - הם האנשים אשר אין תוכם כברם. כשראיתי את הכומר נזהר שלא לדרוך על נמלה, הנתי שהוא מסתיר בכך את מידותיו הרעות.**

סיים רבי מאיר ואמר, **כל אדם המראה יותר מידי פרישות ודקדקנות, יש לבדוק היטב את פנימיותו.**

רבי משה קורדובירו - הרמ"ק - כ"ג תמוז ה' ש"ל (1570)

דבורה. והשל"ה הקדוש הבטיח, וכל מי שרגיל בספר הזה ואומר אותו בכל שבוע או בכל חדש מובטח שהוא בן העולם הבא. בשנת ש"ל (1570) הגיע לצפת האר"י הקדוש במיוחד מקהיר שבמצרים כדי לקבל לקח מפיו של הרמ"ק. אך תקופה קצרה אחר הגיעו, ביום רביעי כ"ג בתמוז, שנת ש"ל (1570), שקעה החמה בצהרי היום, בהיותו בן מ"ד שנים, השיב רבי משה קורדובירו את נשמתו אל צור מחצבתה. רבי יוסף קארו, הספידו וקרא אחריו, **"כאן נגזו ארון התורה"**. ותלמידו הצעיר **רבי יצחק לוריא אשכנזי - האר"י הקדוש** העיד, כי שני עמודי אש ליוו את מיטתו של הרמ"ק וכי לא היה בו חטא.

הרמ"ע מפאנו כתב ביאורים על ספרי הרמ"ק בהקדמה לספרו כתב, **"ובאמת רב מובהק הוא לי מתוך ספריו... וחייב אני לו מורא וכבוד בשני העולמות"** אף שלא הכירו מעולם. מסופר כי לאחר פטירת הרמ"ק, הזיל הרמ"ע אלף זהובים אדומים מכיסו לאלמנת הרמ"ק בעד זה שתשאל לו להעתיק את ספר **"אור יקר"** שחיבר הרב ע"ה, פירוש על הזוהר, מלבד הוצאות הסופרים והנייר. החיד"א מעיד כי ראה בספריה באיטליה את העתק הספר **"אור יקר"** שהועתק עבור הרמ"ע, ולפי המצויין בו נשלמה העתקתו בשנת שמ"ב והוא כולל ששה עשר כרכים בכתב יד. זיע"א.

מאמר החכם

הקנאות - היפוכו של השלום היא, ומביאה למחלוקת. אך קנאות אמתית וכשרה מביאה דוקא לידי שלום, שנאמר **"הִנְנִי נֹתֵן לֹא אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם"** (כה, יב). כתנות אור

בְּרַכָּה עַד בְּלֵי דֵי

עקשן הנק, קח עשרה רובל ולך'. רבי טוביה לא יותר הוא דרש את הסכום במלואו ואם לא ביקש לקבל את האגרת בחזרה. העשיר התרגז, לא היה לכבודו להחזיר את האגרת עם חתימת הרב, והוא נאות לתת בידו של רבי טוביה עשרים רובל. אך כשראה שרבי טוביה לא מתרצה, זרק ברוגזה את האגרת ארצה וביקש מרבי טוביה שישתלק מביתו.

חזר רבי טוביה לבית רבו ורוחו כבדה עליו, אך כששמע הרבי את דבר המעשה עודדו, וכתב לו אגרת נוספת ושלחו לכפר אחר למסור את האגרת לעני מוכר הברזלים. העני שקיבל את האגרת הלך להימלך באשתו. אשתו שהיתה יראת שמים אמרה לו - 'אמנם, אין אנו מכירים את הרב, אך ודאי הוא איש קדוש ואנו מחוייבים לשמוע לדבריו, לך מכור את כל אשר לך ותתן לו'. הלך האיש ומכר את כל אשר ברשותו והצליח לאסוף סכום של 270 רובל. למול עיניו המשתאות של רבי טוביה, הלך העני לבית הכנסת וקרא את המכתב לאנשי העיר, הוסיף העני ואמר - 'מוכן אני לקיים את כל דברי הרב, אלא שמכרתי את כל אשר לי ועדיין חסר לי סכום של 30 רובל'. עד מהרה נאסף הכסף מבאי בית הכנסת, והעני מסר לרבי טוביה את כל הסכום הדרוש.

חודשים קשים עברו על אותו עני, אלא שתקופה קצרה אחר כך, האירה לו ההצלחה פנים והחל להתעשר עד שנהיה לעשיר מופלג, והיה הדבר לפלא. ואילו העשיר מהיום שזרק את האגרת החל ירד מנכסיו עד שנעשה עני מרוד, ליבו החל נוקפו שמו בכך שזלזל באגרת הרב, ארע לו כל זאת, ושם פעמיו לעבר עירו של רבי אברהם יהושע העשיל. הרב לא הסכים לקבלו בביתו, ואף שהתחנן העשיר בבכי, הורה לו השמש ע"פ הוראתו של רבו, כי אם רוצה הוא ילך לתבוע את הרב בבית הדין. במר נפשו הלך העשיר לבית הדין ותבע את הרב למשפט. למחרת באו הרב והעשיר לבית הדין, והעשיר החל לספר בקול בוכים את הקורות עימו, בדבר האגרת שדרש הרב ועל החשבון הלא ידוע שיש לרב איתו, ועל כך שהוא ירד מנכסיו מאותו היום, והוא רוצה לבקש את סליחתו של הרב שיחזיר את נכסיו כפי שהיו. כעת כל העיניים הופנו בשאלה לעבר הרב שפתח ואמר - 'ידוע לכם רבותי, שטרם שיבוא האדם לעולם גורים עליו שיהא חלש או גיבור, עשיר או עני. גם עלי נגזר שאהיה עשיר. ואמרת לי להם, איני חפץ בעושר כדי שלא יפריעני מלימודי, את חלקי תתנו לפלוני בן פלוני שהיה לידי באותה העת. וכשאצטרך אקח ממנו את חסרוני. וכעת כשהגיעה השעה ונצרכתי לממון, ראיתי שאין פלוני נאמן, אז לקחתי את חלקי ממנו ונתתיו לאותו כפרי עני'. כששמע העשיר את הדברים החל זועק וזוכה וביקש מהרב שיחזיר לו את עושרו, אך הרב לא ענה לדבריו. רק בהשפעת בית הדין שריחמו עליו, אמר הרב - 'אני יכול לתת לו רווח של מטבע אחת כל יום'. ובכך נעל המשפט. מאותו יום החל העשיר לשעבר לעבוד בבית חרושת, והיה מקבל מטבע אחת ליום...

מתמיד גדול ושקדן היה רבי טוביה, הוא למד בבית מדרשו של רבי אברהם יהושע העשיל זצוק"ל, ועשה חיל בלימודיו. אך מזה כמה ימים שפניו קדרו, חריצים עמוקים נחרשו במצחו, מהלך הוא בבית המדרש הלך ושוב, אך לפתע בהחלטה פתאומית, נפנה לעבר חדרו של רבו הצדיק רבי אברהם יהושע העשיל זצוק"ל. ידו רפרפה בעדינות על דלת חדרו של רבו, ובצעדים מהססים הוא נשאב לתוך החדר פנימה. הרב שהיה שקוע בלימודו, נשא את עיניו הטובות והביט בפניו של תלמידו החביב - 'מה לך רבי טוביה ידידי? - פנה הרב לתלמידו ברוך - 'בבר כמה ימים שאתה מהלך ללא מנוח. רבי טוביה נאנח וסיפר - בת יחידה לי, רבי ומורי, בבת עינינו כלילת המעלות. הצעות שידוכים רבות מגיעות לביתנו, טובי הבחורים מבקשים לשאתה, אך דורשים הם סכומי עתק כנדוניה... כבר הגיעה בתי לגיל 22, ולי אין כסף כדי להשיאה'. הרבי ברוחו הטובה ישב וחישב עם תלמידו האהוב, שדרוש סכום של 300 רובל בעד הנדוניה והחתונה. מיד הוציא אגרת ממגירת השולחן והחל לכתוב בה בקולמוסו, חתם את המכתב ואמר לתלמידו, 'קח את האגרת הזו וסע לעיר הקרובה לגבול, שם תחפש אחר העשיר!...' - וכאן נקב בשמו של עשיר שלא היה מוכר לרבי טוביה. המשיר הרב ואמר - 'תמסור לו את האגרת הזו בשמי'. תקוה גדולה נמסכה ברבי טוביה, הוא נפרד מרבו לשלום, צרר את צוורו וכבר נפנה לצאת ברגל לעבר העיר הקרובה לגבול. הדרך היתה ארוכה ומייגעת הרעב והצמא הציקו לרבי טוביה, אך המחשבה שמו יחזור בידיים מלאות ויוכל לשמח את בתו הענוגה, עודדו את רוחו.

בבואו לעיירת הגבול, מצא בעזרת התושבים את ביתו של העשיר, נקש על דלתו והגיש לפניו את האגרת שבידו. העשיר פתח את האגרת והחל לקרוא, 'לידי הנכבד, אני שולח אליך את תלמידי היקר רבי טוביה העני, הוא זקוק לרובל לחתונת בתו. הקב"ה ברח אותך בעשירות גדולה, לכן אבקש שתתן לו את הסכום, לפי החשבון שיש לי איתך! והקב"ה יתן לך הצלחה בכלליים, ידיך הדורש טובתך אברהם יהושע העשיל'.

הרים העשיר את עיניו מהאגרת והביט ברבי טוביה, הבעת תדהמה פשטה בפניו ועד מהרה התחלפה בהבעת רוגז - 'איני מכיר את רבך' - צעק ואמר - 'איזה חשבון יש לי איתך? איך העני לדרוש עוד סכום כל כך גדול של 300 רובל, וכי שותפי הוא?! האם יחד הרווחנו את כספי?! השפיל רבי טוביה את עיניו, גם בליבו פשטה התמיהה על דבר האגרת, אך הוא אמון על מצוות רבו ואין לו עוררין על כך. 'שמע רבי יהודי' - נתרצה העשיר - 'איני מכיר את רבך ואף לא אותך, אבל מרחם אני עליך איש מבוגר שטרחת ובאת עד הנה, הא לך חמישה רובל שלא תחזור לביתך ריקם'. רבי טוביה לא הסכים לקבל את הכסף - 'לא מחפש אני נדבות, תן לי את המכתב חזרה, שמו טעיתי בכתיבתו והוא לא מיועד אליך'. 'לא' - קרא העשיר - 'זהו שמי וזו כתיבותי, ואתה

יששום מדבר

מעלות! ובאופן קיצוני בלילה מתהפך מזג האוויר, והקור שורר במקום. חיות המדבר מסוגלות לאגור מים לתקופה ארוכה, הן מעדיפות לישון במקום מוצל במשך היום, ולהתעורר בלילה כשהטמפרטורות מתאימות יותר לפעילות. גופם מותאם לשינויי הטמפרטורות הקיצוניים בין היום והלילה, והם מסוגלים לראות היטב גם בחושך. מעניין לגלות שלגמל המכונה "ספינת המדבר" יש שלוש שכבות עפעפיים, שמטרתן להגן על עיניו מחדירת חול המדבר, אף פרסותיו של הגמל רחבות המאפשרות הליכה במקום חול טובעני. גם הצמחיה הגדלה במדבר מותאמת למזג האוויר הקשה, לחלק מהצמחים אין עלים או שיש להם עלים ממש קטנים המאבדים פחות מים, או עלים בשרניים המיועדים לאגור מים.

תופעה מוזרה ומפתיעה מתקיימת במדבר כשמוזג האוויר חם במיוחד, הנקראת "פטה מורגנה" - אשליה אופטית, אנשים ההולכים במדבר מבחינים בנווה מדבר, אך ככל שהם מתקרבים לעברו, הם מגלים שהמקום יבש וצחיח כשאר האיזור. כיצד זה קורה? השמים משתקפים בחול הלוהט ויוצרים גוון של מים, החום היוקד במדבר גורם לאויר לעלות מהאדמה וליצור תחושה של תזוזה הנראת מרחוק כאדוות הגלים, כך נוצרת אשליה של מים, אך כשמתקרבים למקום, המציאות עולה על כל דמיון, ואשליית המים נמוגה. לעתיד לבוא, עתיד המדבר לשגשג לפרוח מדבר אומר. יששום מדבר וציה ותגל ערבה ותפרח כחבצלת (פרק שירה, ישעיהו לה, א).

"פה אמר ה' וצרכתי לך חסד ועורף אהבת פלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" (ירמיה ב, ב). ארבעים שנה סובבו עם ישראל במדבר, שלא אמרו למושה היאך אנו יוצאים למדבר ואין בידנו מחיה לדרך, אלא האמינו ויצאו אחרי משה... (ילקוט שמעוני שם רסד). המדבר הוא מקום יבש וצחיח, שכמעט ולא יורד בו גשם. המלבי"ם בפירושו (ישעיהו לה, ו) מדקדק ואומר, כי מדבריות החול הן מקומוות שממות שאין גדלים בהם שום צמח ושיח, ואין בו ישוב ומדרך כף רגל, שמצד הטבע לא יתקיימו בהם אנשים. נוף המדבר מתאפיין בדרך כלל בסלע חשוף, בקרקע חולית, או בדיונות הפרושות על שטח גדול ואין סופי. דרשו חז"ל (ילקוט שמעוני שמות יח, רעג) מפני מה ניתנה [תורה] במדבר... ומה המדבר הזה אין לו סוף, כך דברי תורה אין להם סוף, שנאמר ארוכה מארץ מדה, וכשם שאין לה סוף כך אין למתן שכרה סוף... וכן דרשו חז"ל (מדרש רבה) למה ניתנה [תורה] במדבר, כשם שמדבר לא נזרע ולא נעבד, כך המקבל עול תורה פורקין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ. המדבר צחיח וכמעט שלא מתקיימים בו בעלי חיים וצמחים. המהר"ל בספרו "באר הגולה" כותב, כי המדבר מקום שהוא מיוחס למדת הדין, ולכן אין שם דברים הגשמיים רק דברים האלקיים, שהרי התורה נתנה במדבר, וכן המון, כי הדברים הגשמיים אין עומדים במדת הדין. השמש במדבר יוקדת בעונו, והטמפרטורות בו יכולות להגיע למעלה מ-50